

Aan de Minister van Justitie en Veiligheid

De heer (

Den Bosch, 29 maart 2019,

Betreft: Advies invoeringswet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen)

Geachte minister,

Hierbij wordt u namens de Vereniging van Nederlandse Jeugdrechtsadvocaten een advies aangeboden naar aanleiding van het wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en enkele andere wetten in verband met de invoering van de Wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen (invoeringswet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen) dat ter internetconsultatie is aangeboden.

Hoogachtend,

Betreft: Advies wijziging van het Wetboek van Strafvordering en enkele andere wetten in verband met de invoering van de Wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen (invoeringswet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen)

Inleiding

De Vereniging van Nederlandse Jeugdrechtsadvocaten (VNJA) heeft kennisgenomen van het conceptwetsvoorstel dat nu ter internetconsultatie wordt aangeboden.

De VNJA heeft voorts kennis genomen van de reeds ingezonden reactie op het onderhavige wetsvoorstel van de NOvA d.d. 27 maart 2019. De VNJA sluit zich hierbij aan en verzoekt de inhoud daarvan als herhaald en ingelast te beschouwen om herhaling van argumenten te voorkomen. Vanuit het standpunt van de jeugdadvocatuur heeft de VNJA op een aantal aspecten van het voorstel een aanvulling.

De VNJA vraagt met klem aandacht voor het feit dat berechting en bestraffing van jeugdigen fundamenteel verschilt van dat van volwassenen. Het jeugdstrafrecht kenmerkt zich door de pedagogische grondslag en dient zich (ook) te richten op rehabilitatie en (her-)opvoeding en niet slechts vergelding ten doel hebben. Het dient oog te hebben voor het feit dat jeugdigen in ontwikkeling zijn en waar nodig moeten worden bijgestuurd. Naast de bijdrage aan beveiliging van de maatschappij dient in het jeugdstraf- en sanctierecht dus ook de bijdrage aan de gunstige ontwikkeling van de jeugdige steeds meegewogen te worden. De VNJA constateert in het wetsvoorstel dat dit aspect ten onrechte naar de achtergrond verdwijnt. Dit is in strijd met de internationale beginselen van het jeugdstrafrecht, zoals vastgelegd in artikel 3, 37 en 40 IVRK en EU-richtlijnen.

Met de NOvA constateert de VNJA dat het wetsvoorstel –anders dan de Minister benoemt– juist wel inhoudelijke wijzigingen voorstaat. Terwijl de principiële en ideële onderbouwing van die wijziging ontbreekt.

Afschaffen executieverjaring

In het wetsvoorstel wordt bij het afschaffen van de executietermijnen geen onderscheid gemaakt tussen straffen die zijn opgelegd in het kader van het jeugdstrafrecht en het kader van het volwassenenstrafrecht. Naast hetgeen in de reactie van de NOvA al is aangevoerd benadrukt de VNJA dat zeker in geval van jeugdigen en juist vanuit pedagogisch effect berechting en bestraffing zo kort mogelijk na het plegen van het strafbare feit dient plaats te vinden. Straffen in het jeugdrecht dienen aan te sluiten bij de ontwikkeling van de jeugdige op dat moment. Indien de tenuitvoerlegging van deze straf dan pas na geruime tijd plaatsvindt, dient de straf geen doel meer. De mogelijkheid om een jeugdstraf voor onbepaalde tijd ten

uitvoer te leggen is in strijd met de uitgangspunten waarop het jeugdrecht is gebaseerd. Bovendien dient juist een jeugdige te weten waar hij aan toe is en dient hij naar verloop van tijd zijn leven weer te kunnen oppakken. Daarnaast voorziet de VNJA praktische consequenties: dient een inmiddels reeds ruim meerderjarige nog een jeugdsanctie te ondergaan?

TBS en PIJ

Inleiding

Hoewel in de toelichting op het wetsvoorstel is benoemd dat de voorgestelde wijzigingen in de PIJ-maatregel louter technisch van aard zijn, constateert de VNJA dat de huidige PIJ-maatregel niet alleen qua terminologie, maar ook inhoudelijk wordt gewijzigd. Het voorstel, dat stroomlijning en een eenvoudigere toepasbaarheid van de zwaarste maatregel in het jeugdstrafrecht beoogt, roept veel vragen en onduidelijkheden op.

Terminologie

In de eerste plaats vraagt de VNJA zich af wat de reden van en noodzaak tot wijziging van de terminologie is. De PIJ-maatregel ('plaatsing in een inrichting voor jeugdigen') is een maatregel uit het jeugdstrafrecht, waarbij het belang van de gunstige ontwikkeling van de jeugdige ook een belangrijk aspect vormt. Het is een andere maatregel dan de TBS-maatregel, die vooral gericht is op de beveiliging van de maatschappij. Om te voorkomen dat het bijzondere karakter van het jeugdstrafrecht uit het oog verloren raakt, verdient het aanbeveling om juist ook in de terminologie dit verschil te blijven benadrukken. Dit benadrukt ook dat de mogelijkheid van omzetting van een jeugdmaatregel naar de volwassenmaatregel echt een uitzondering is.

Jeugd-TBS met plaatsing in een JJI of elders

In het voorgestelde artikel 77s Sr (oplegging jeugd-TBS) is de voorwaarde de last tot ter beschikking stelling van de jeugdige verdachte in het belang moet zijn van een zo gunstig mogelijke ontwikkeling van de jeugdige verdachte opgenomen in lid 1 sub 3 (thans lid 1 sub c van het huidige artikel 77s Sr). In lid 3 is bepaald dat de rechter kan bevelen dat de jeugdige ter beschikking gestelde wordt geplaatst in een justitiële jeugdinrichting of elders wordt opgenomen, indien de veiligheid van anderen dan wel de algemene veiligheid van personen of goederen de opname in een jeugdinrichting of elders eist. Het criterium dat dit tevens in het belang moet zijn van een zo gunstig mogelijke ontwikkeling van de jeugdige verdachte ontbreekt hier. De VNJA acht dat onduidelijk en onwenselijk.

Jeugd-TBS met voorwaarden (artikel 77sa Sr)

Met de ACS van de NOvA constateert de VNJA dat de huidige voorwaardelijke PIJ-maatregel wezenlijk verschilt van de voorgestelde TBS- met voorwaarden. Verwezen wordt naar het advies van de NOvA op dit punt. Daarnaast merkt de VNJA het volgende op.

- opleggen jeugd- tbs met voorwaarden

In het nieuw voorgestelde artikel 77sa (jeugd-TBS met voorwaarden) wordt alleen het beveiligingscriterium en niet het ontwikkelcriterium genoemd. Hierdoor zou de indruk kunnen ontstaan dat dit criterium niet geldt voor het opleggen van een jeugd- TBS – met voorwaarden.

- voorwaarden

Daarnaast is in het voorgestelde artikel 77sa eveneens alleen het beveiligingscriterium opgenomen en ontbreekt de bevordering van een zo gunstig mogelijke ontwikkeling van de jeugdige. Dit acht de VNJA onwenselijk en in strijd met de uitgangspunten van het jeugdrecht.

Lid 3 van artikel 77sa Sr bepaalt dat de voorwaarden alleen kunnen worden opgelegd wanneer de jeugdige ter beschikking gestelde hiermee instemt. Indien de jeugdige dat niet doet zal een jeugd-TBS met plaatsing in een jeugdinrichting het alternatief zijn. De vraag is in hoeverre de verdachte jeugdige een daadwerkelijke keuze heeft. Hierbij dient in ogenschouw te worden genomen dat de groep jeugdigen die dit betreft de meest complexe (en vaak beperkte en/of beschadigde) jeugdigen zijn: overzien zij de consequenties van hun keuzen voldoende?

- rechtspositie

Het nieuw voorgestelde artikel 77sa Sr maakt het mogelijk om, naast de in artikel 77z Sr opgenomen voorwaarden, als voorwaarde op te leggen dat de jeugdige ter beschikking gestelde zich in een door de rechter aangewezen inrichting laat opnemen, zich onder behandeling stelt van een in de uitspraak aangewezen deskundige, of door de behandelend arts ingenomen medicijnen inneemt dan wel gedooft dat deze door de behandelend arts aan hem worden toegediend. Hoe verhoudt deze voorwaarde zich tot de in artikel 37 van de beginselenwet justitiële jeugdinrichting opgenomen (en verder elders uitgewerkte procedure van) dwangbehandeling? Welke beklagregeling staat de jeugdige ter beschikking gestelde ter beschikking bij deze ingrijpende voorwaarde? En ook bij andere opgelegde voorwaarden?

- dadelijke uitvoerbaarheid

In het nieuw voorgestelde artikel 77sa lid 5 Sr is de dadelijke uitvoerbaarheid van de jeugd-TBS met voorwaarden bepaald. Er is echter niet opgenomen aan welke voorwaarden moet zijn voldaan alvorens de dadelijke uitvoerbaarheid kan worden bevolen. Het huidige artikel 77za Sr stelt deze voorwaarden voor de dadelijke uitvoerbaarheid van de voorwaardelijk opgelegde straf en artikel 77w Sr stelt (andere!) voorwaarden voor de dadelijke uitvoerbaarheid van de GBM. Met het nieuw voorgestelde 77a lid 5 Sr wordt dus een derde DUT-criterium geïntroduceerd, zonder nadere invulling. Dit komt de duidelijkheid en uniformiteit niet ten goede.

Verlenging jeugd-TBS (artikel 77t Sr)

De VNJA verwijst naar hetgeen de ACS van de NOvA over dit deel van het wetsvoorstel heeft opgemerkt en heeft de volgende aanvullingen:

- toetsingskader

De VNJA constateert dat ook in het voorgestelde artikel 77t Sr, dat de verlenging van de maatregel betreft, het 'ontwikkelcriterium' ontbreekt. Dit is een breuk met het huidige artikel 77t Sr, dat in lid 3 de opleggingscriteria van artikel 77s Sr, waaronder het feit dat verlenging van de maatregel in het belang is van de verdere gunstige ontwikkeling van de jeugdige, op elke verlengingsbeslissing van toepassing verklaart. Dit is ook in lijn met het bijzondere karakter van het jeugdstrafrecht. Toepassen van de maatregel dient niet uit te monden in louter vrijheidsbeneming van de jeugdige. De voorgestelde wetswijziging betreft dus een fundamentele wijziging van de verlenging van de zwaarste sanctie uit het jeugdstrafrecht en is niet louter technisch van aard. Een toelichting op of onderbouwing voor deze wijziging ontbreekt. De VNJA kan dit niet plaatsen.

- verlengingstermijn

Voorts is in lid 2 van het voorgestelde artikel 77t Sr opgenomen dat de termijn van de jeugd-TBS hetzij met een hetzij met twee jaar kan worden verlengd. De huidige wetgeving laat de rechter vrij in de termijn van verlenging met een maximum van twee jaar. Dit maakt het mogelijk om telkens echt maatwerk te leveren. Zodat de maatregel ook voor een kortere termijn kan

worden verlengd, indien een voorwaardelijke beëindiging in zicht is. Of om bij alle partijen de druk op de ketel te houden om vaart te maken met de behandeling om de (vaak ook praktische) aspecten rondom het opzetten van het "STP" (scholings-en trainingsprogramma). Juist bij jeugdigen, die nog volop in ontwikkeling zijn, zijn tijd en perspectief een kostbaar goed. Anders dan bij volwassen-TB heeft de jeugd-TBS een maximale duur, waardoor in de praktijk flexibiliteit in de verlengingstermijn wenselijk kan zijn. De VNJA adviseert om de mogelijkheid tot het leveren van maatwerk te behouden de termijn van verlenging steeds aan de rechter te laten.

Aanbevelingen:

- * breng het wetsvoorstel in lijn met de (internationale) uitgangspunten van het jeugdstrafrecht door de bevordering van de gunstige ontwikkeling van de jeugdige steeds op te nemen;*
- * schaf de executieverjaring in jeugdzaken niet af;*
- * behoud een verschil in terminologie tussen de jeugdmaatregel PIJ en de commune maatregel TBS;*
- * bepaal dat bij opleggen van de jeugd-TBS met voorwaarden, het bepalen van de voorwaarden en het verblijf in de JJI ook het bevorderen van een zo gunstige ontwikkeling van de jeugdige wordt meegewogen.*
- * verduidelijk het criterium voor de dadelijke uitvoerbaarheid van de jeugd-TBS met voorwaarden en handhaaf de uniformiteit;*
- * bepaalt dat bij verlenging van de jeugd-TBS (met voorwaarden) de verlenging tevens in een zo gunstig mogelijke verdere ontwikkeling van de jeugdige moet zijn;*
- * stel geen vaste termijnen aan de verlenging van de jeugd-TBS (met voorwaarden);*
- * waarborg de rechtspositie van de jeugdige ter beschikking gestelde gedurende de gehele looptijd van de jeugd-TBS (met voorwaarden);*

